

La mina a cel obert "El Entredicho", Almadenejos, Ciudad Real, Castella-la Manxa

Borja SAINZ DE BARANDA GRAF

Autor independent
Madrid, Espanya
borjateresa@hotmail.com

César MENOR SALVÁN

Universidad de Alcalá (UAH)
Alcalá de Henares, Espanya
cesar.menor@uah.es

Antonino BUENO YANES

Autor independent
Madrid, Espanya
antoninobueno@hotmail.com

RESUM

La *corta* o mina a cel obert "El Entredicho", situada prop de la localitat d'Almadenejos, al districte miner d'Almadén (Ciudad Real, Castella-la Manxa, Espanya), ha estat un popular destí per a mineralogistes i aficionats degut als excel·lents cristalls de cinabri i metacinabri que s'han recuperat al llarg dels seus 20 anys d'explotació. A més, en una zona concreta de la mina, en associació directa amb roques volcàniques de tipus tuffític, s'ha posat de manifest una mineralització d'Hg-Cu-Ni-Co particular i única al districte miner d'Almadén, amb millerita, calcopirita, grimmite, gortdrumite i donharrisita, associats amb cinabri, com a cristalls de gran qualitat. Altres rars minerals trobats en aquesta explotació, com ara la uricita, la hannebachita, la jarosita de mercuri, la schuetteite, la montroydite o l'eglestonita, fan d'aquesta mina un referent mundial.

PARAULES CLAU

Almadenejos; El Entredicho; mercuri; cinabri; metacinabri; grimmite; donharrisita; gortdrumite; calomelans.

ABSTRACT

El Entredicho open pit, next to the town of Almadenejos, in the Almadén mining district (Ciudad Real, Castilla-La Mancha, Spain) has been a popular destination for mineralogists and collectors due to the excellent cinnabar and metacinnabar crystals that have been recovered throughout its 20 years of exploitation. In addition, in a specific area of the mine, in direct association with tuffaceous volcanic rocks, a particular Hg-Cu-Ni-Co mineralization has been revealed, which is unique in the Almadén mining district, consisting of millerite, chalcopyrite, grimmite, gortdrumite and donharrisite associated with cinnabar, in the form of high-quality crystals. Other rare minerals found in this mine, such as uricite, hannebachite, mercury jarosite, schuetteite, montroydite or eglestonite, are the reason why El Entredicho mine is a world reference.

KEYWORDS

Almadenejos; El Entredicho; mercury; cinnabar; metacinnabar; grimmite; donharrisite; gortdrumite; calomel.

SAINZ DE BARANDA GRAF, Borja; MENOR SALVÁN, César; BUENO YANES, Antonino (2024): «La mina a cel obert "El Entredicho", Almadenejos, Ciudad Real, Castella-la Manxa». *Mineralogistes de Catalunya*, vol. 15, núm. 4 (2024-2), pp. 3-40.

INTRODUCCIÓ

La vila d'Almadenejos té el seu origen en el descobriment, l'any 1699, de mineral de mercuri (cinabri) al paratge denominat Encomienda de Castilseras, on s'alça el poble actual, lloc en el qual es va consolidar un nucli urbà estable sobre la mina recentment creada, anomenada "Concepción", que amb el temps passaria a denominar-se "Concepción Vieja" (hi ha fonts en les quals tots dos noms apareixen escrits amb l'article «La» davant).

El seu nom significa 'petit Almadén', referint-se a la petita explotació de mercuri que es va iniciar en aquesta època, dependent de la d'Almadén. El poblat miner inicial va passar a declarar-se com a vila el 1836, independitzant-se d'Almadén. El seu passat miner queda ben reflectit en l'escut de la vila (FIGURA 1).

Tota la zona d'Almadenejos queda dins del domini de la Reserva d'Almadén (FIGURA 2), però no forma part de l'àrea reconeguda per la Unesco, l'any 2012, com a Patrimoni de la Humanitat, que només

inclou les mines d'Almadén.

El terme municipal d'Almadenejos ocupa uns 103 km² i pertany al partit judicial d'Almadén. Té una població minvant de menys de 500 habitants (en la dècada dels 70 del passat segle gairebé va arribar a assolir els 2.000 habitants).

Dins del terme d'Almadenejos se situen diverses explotacions i indicis miners de mercuri, tots ells abandonats actualment, entre els quals destaca per la seva importància la mina a cel obert "El Entredicho", la segona explotació més productiva del districte miner